

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Робоча програма навчальної дисципліни
Теорія і практика комунікацій

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини»

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

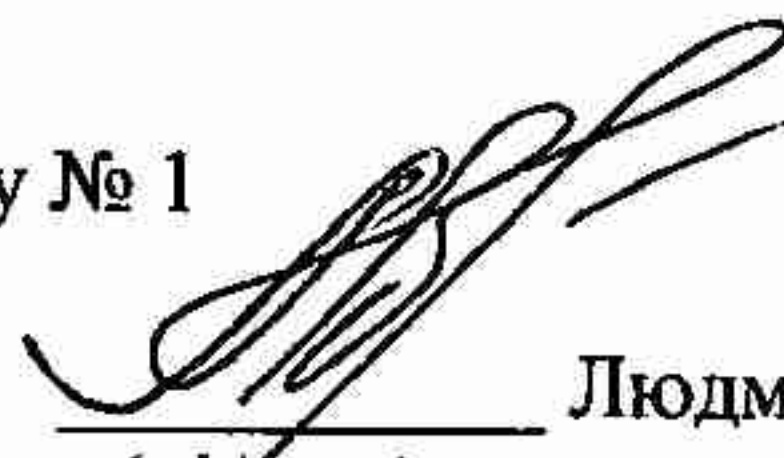
“28” _____ 08 _____ 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: старший викладач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Ганна ФЕДОРОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “26” _____ 08 _____ 2020 року № 1

Завідувачка кафедри

(підпис)

Людмила НОВІКОВА

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

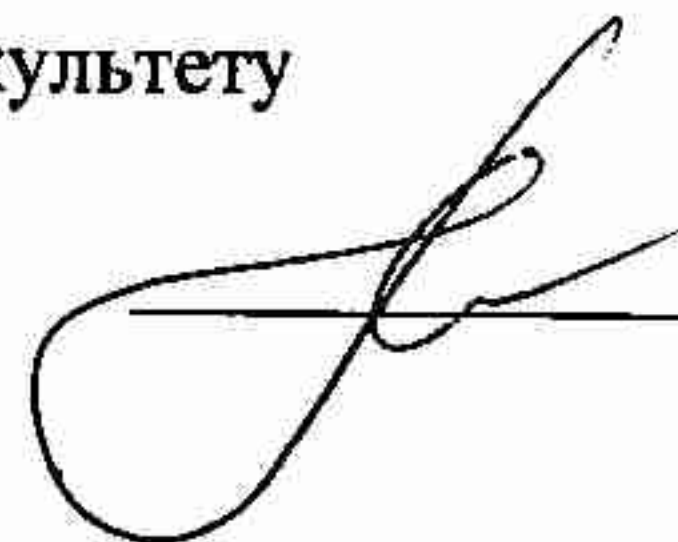
(підпис)

Євгенія СОЛОВИХ
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково - методичної комісії факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Теорія і практика комунікацій» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра** зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітня програма «Міжнародні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична підготовка студентів у галузі комунікацій, опанування ними основними теоріями й методами, вивчення історії дослідження комунікацій, ознайомленням із видами, формами, сучасними трендами розвитку комунікацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- вивчити основні уявлення про теорії, які описують функціонування комунікацій на різних етапах розвитку суспільства;
- отримати комплекс знань про інформаційно-комунікативну індустрію як соціальний інститут;
- сформувати уявлення про комунікації, розвиток яких тісно пов'язаний з розвитком людської цивілізації, зокрема, зі зміною основних соціальних, політичних та економічних укладів, з технологічними і технічними революціями;
- познайомити зі структурами, рівнями, формами та видами соціальних комунікацій;
- сформувати у студентів цілісний погляд на соціальні комунікації;
- сформувати у студентів базові комунікативні компетентності;
- ввести студентів у проблематику розвитку інтегрованих комунікацій та комунікативних стратегій.

Студенти набувають наступних загальних компетентностей:

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.

ЗК 8. Здатність працювати як автономно, так і у команді.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності.

Студенти набувають наступних фахових (спеціальних) компетентностей:

ФК 13. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

1.3. Кількість кредитів - 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
32 год.	год.

Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
42 год. в тому числі контрольна робота	
Індивідуальні завдання	
15 год	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми матриця відповідності освітнього компонента ОП4. «Теорія і практика комунікацій», методів навчання та форм оцінювання, які використовуються, програмним результатам навчання, визначеним освітньо-професійною програмою «Міжнародні відносини».

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 5. Здійснювати політичний огляд міжнародних подій та виявляти проблеми в міжнародних відносинах.	Пояснювально-ілюстративний, пояснювально-рецептивний, репродуктивний, проблемний виклад, евристичний, проблемно-пошуковий, дослідницький, метод оволодіння новими знаннями, методи стимулювання інтересу до навчання, методи контролю та корекції за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності, а також методи дистанційного навчання та оцінювання на платформах Moodle, Zoom або Google Meet.	Підготовка відповідей за навчальними питаннями теми, усне опитування та навчальна дискусія; виконання тестових завдань; підготовка та захист доповідей, презентацій доповідей (в тому числі за результатами групової роботи), підготовка та захист есе, виконання, презентація та обговорення ситуаційних завдань, аналіз та обговорення кейсів, контрольна робота, письмова екзаменаційна робота.
ПРН 14. Здійснювати комунікації та інформаційно-аналітичну діяльність у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).		-/-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи теорії комунікацій

Тема 1. Вступ до теорії комунікацій

Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори експансії комунікативних технологій. Експлуатація страху. Застосування комунікативних технологій у військовій сфері Основні значення поняття «комунікація». Інформація і комунікація. Інформаційно-комунікативна індустрія як соціальний інститут. Схема, елементи комунікацій.

Джерела інформації та носії. Основні функції комунікації. Класифікація комунікаційних повідомлень.

Закони та категорії теорії комунікації. Специфіка законів комунікації. Ключові категорії: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування. Комунікативний простір. Комунікативний час. Комунікативна компетентність особистості.

Функції теорії комунікації: пізнавальна, методологічна, прогностична, практична. Методи теорії комунікації. Процес розвитку засобів комунікації.

Соціально-комунікаційна система суспільства. Інституціоналізація в соціально-комунікаційній сфері.

Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації

Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структурні моделі комунікації. Перші підходи до розуміння комунікацій. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій.

Технократична група теорій комунікацій.

Інтеракціоністська група теорій комунікацій.

Комунікативні революції.

Тема 3. Процес комунікації. Базові моделі комунікації

Процес комунікації та його елементи. Одиниці аналізу комунікації. Основні поняття і терміни, використовувані для аналізу комунікативного процесу та його елементів. Кодування і декодування в масово-комунікаційних процесах. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Комунікатори як творці інформаційних продуктів. Типи комунікаторів.

Структурні моделі комунікації. Специфіка моделі комунікації за Лассуеллом. Специфіка моделі комунікації за Шенноном-Уївером. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.

Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.

Комунікативне середовище та сфери комунікації. Сфери комунікації: сфера побутової комунікації, сфера виробничої комунікації, сфера ділової комунікації (бізнес-комунікації), сфера політичного дискурсу, сфера наукового дискурсу, сфера освітнього дискурсу, сфера педагогічного дискурсу, комунікативні сфери шоу-бізнесу та спортивного бізнесу, сфера туристичного бізнесу, міжнародна комунікація, медичний і юридичний дискурс комунікації, сфера релігійного дискурсу.

Тема 4. Комунікативні бар'єри

Поняття «комунікативні бар'єри». Множинність класифікацій комунікативних бар'єрів. Ефективність комунікацій і стилі комунікацій.

Цензура як специфічний бар'єр комунікації. Її види, методи, мімікрія, роль в сучасному суспільстві.

Технології подолання комунікативних бар'єрів.

Етичний вимір комунікацій. Поняття про стандарти масовоінформаційної діяльності, історія становлення стандартів. Етика масово-інформаційної діяльності та її роль в подоланні комунікативних бар'єрів.

Інтегровані комунікації.

Розділ 2. Типологія і практика соціальних комунікацій

Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна

Вербальна комунікація: форми, стилі, контексти. Прояви міжкультурних відмінностей у мові. Функції мови: комунікативна, пізнавальна, акумулятивна, конструктивна, емоційна,

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семі- нари	лаб.	інд.	СР
Розділ 1. Основи теорії комунікації						
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	8	4	1			3
Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації	9	4	1			4
Тема 3. Процес комунікації. Базові моделі комунікації	9	4	1			4
Тема 4. Комунікативні бар'єри	7	2	1			4
Разом за розділом 1	33	14	4			15
Розділ 2. Типологія і практика соціальних комунікацій						

Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна	12	4	4			4
Тема 6. Прикладні комунікації	14	6	4			4
Тема 7. Рівні комунікації	16	8	4			4
Разом за розділом 2	42	18	12			12
Контрольна робота	15				15	
Усього годин	90	32	16		15	27

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до теорії комунікації	1
2	Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації	1
3	Тема 3. Процес комунікації. Базові моделі комунікації	1
4	Тема 4. Комунікативні бар'єри	1
5	Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна	4
6	Тема 6. Прикладні комунікації	4
7	Тема 7. Рівні комунікації	4
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Вступ до теорії комунікації</i> Завдання: На основі визначення ролі мобільних комунікацій у сучасному світі напишіть есе на тему "Мій день без мобільного телефону" (до 5 тис. знаків з пробілами).	3
2	<i>Тема 2. Витоки та основні підходи до теорії комунікації</i> Завдання: На основі аналізу наукової літератури з комунікавістики опишіть одну з теорій соціальної комунікації (до 5 тис. знаків з пробілами).	4
3	<i>Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації</i> Завдання: Опишіть процес соціальної комунікації на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо) – до 5 тис. знаків з пробілами.	4
4	<i>Тема 4. Комунікативні бар'єри</i> Завдання: Визначте та опишіть комунікативні бар'єри на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо) – до 5 тис. знаків з пробілами.	4
5	<i>Тема 5. Види комунікацій: вербальна, невербальна, паравербальна</i> Завдання: Розкрийте особливості вербальних, невербальних і паравербальних комунікацій на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо) – до 5 тис. знаків з пробілами.	4
6	<i>Тема 6. Прикладні комунікації:</i> Завдання: Визначте і опишіть проблеми таких комунікацій в сучасному світі, як: кризові комунікації, релігійні комунікації, міжкультурні комунікації, політичні комунікації (до 8 тис. знаків з пробілами).	4

7	Тема 7. Рівні комунікацій Завдання: Визначте і опишіть проблеми таких комунікацій в сучасному світі, як: міжособистісні комунікації, публічні комунікації, масові комунікації, організаційні комунікації (до 8 тис. знаків з пробілами).	4
	Контрольна робота	15
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Контрольна робота

Контрольна робота складається з трьох завдань, які студенти презентують на семінарських заняттях (аудиторно чи дистанційно - під час карантину) протягом семестру і здають на кафедру міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки у письмовому вигляді.

Завдання до контрольної роботи

1. Дайте характеристику таких основних моделей комунікації:

- моделі комунікації Аристотеля
- моделі комунікації Ласуелла
- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації
- моделі комунікації М. де Флера
- моделі мовної комунікації Р. Якобсона
- моделі комунікації Ю. Лотмана
- моделі комунікації Умберто Еко.

Проведіть порівняльний аналіз наведених моделей комунікації, визначте їхні переваги, вади та обмеження.

2. Розробіть кросворд з понять, що описують процес соціальної комунікації (мін 15 понять).

3. Напишіть рецензію на одну з книг, присвячених актуальним проблемам комунікації:

- Андерсон К. TED TALKS. Слова меняют мир: первое официальное руководство по публичным выступлениям. Москва: ЭКСМО, 2017. 288 с.
- Аппс Джуди. Чтобы слушали и слышали! Влияние вашего голоса. СПб.: Питер, 2012. 208 с.
- Бредемайер Карстен. Черная риторика: Власть и магия слова; пер. с нем. 2-е изд. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2005. 224 с.
- Зверева Н. В. Я говорю – меня слушают. Уроки практической риторики. Москва: Альпина Паблишер, 2013. 234 с.
- Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.
- Макормак Джо. Короче. Меньше слов – больше смысла. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2014. 272 с.
- Лилликер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / пер. с англ. Харьков: Изд-во "Гуманитарный Центр", 2010. 297 с.
- Пиз А. Язык телодвижений. Как читать мысли других по их жестам / Пер. с англ. Н. Новгород: Ай Кью, 1999. 262 с.
- Почепцов Г. Теория коммуникации. Москва: «Рефл-бук», Киев: Изд-во «Ваклер», 2001. 656 с.
- Седнев А. Выступление без подготовки. Что и как говорить, если вас застали врасплох; пер. с англ. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2014. 224с.

- Скотт Сьюзан. Разговор по существу. Искусство общения для тех, кто хочет добиваться своего. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2014. 320 с.
- Соловьева Лариса. Дао голоса. Голос как ваш инструмент. Изд-во «Добрая книга», 2009. 320 с.
- Трежер Джулиан. Выступление в стиле TED. Говорю. Слушаю. Слышу. СПб.: Питер, 2018. 336 с.
- Хорн Сэм. Минуту внимания. Как заинтриговать любую аудиторию. Москва: Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2017. 272 с.
- Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

7. Методи контролю

Студенти одержують бали за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті (кейси, аналітичні роботи, групові проекти та презентація їх результатів, колективне обговорення; підготовка есе, поточний контроль знань у вигляді творчих робіт). Пропуск лекційного (семінарського) заняття відпрацьовується в індивідуальному порядку (письмова робота за темою заняття). Обов'язковим також є виконання всіх завдань, які виносяться на семінарські заняття. Це дає допуск до екзамену (мін 30 балів).

Підсумковий контроль навчальних досягнень студентів відбувається на екзамені у комбінованій формі: виконання тестів доповнюється написанням відповідей на творчі проблемні завдання. За підсумками роботи виставляється підсумкова семестрова оцінка у відповідності зі шкалою оцінювання.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені: Теоретичне питання – 10 балів. Тести – 30 балів (15 тестових завдань x 2 бали).

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти **екзамен у тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Теорія і практика комунікацій». <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3730>

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота										Екза- мен	Сума
Розділ 1				Розділ 2			Контроль на робота	Індиві- дуальне завдан- ня	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7					
5	5	5	5	5	5	5	25		60	40	100

Критерії оцінювання поточного контролю

Високий рівень 5 балів	Відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни. Він систематично активно бере участь в
----------------------------------	---

	обговоренні кожної теми, що вивчається, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3-4 бали	Відповідь студента характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він недостатньо активно бере участь в ході обговорення теоретичних питань і допускає при виконанні практичних завдань деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Низький рівень 1-2 бали	Відповідь студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях на тестові завдання та не проявляє активність в дискусіях з тем навчальної дисципліни.
Незадовільний рівень 0 балів	У студента дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички виконання завдань з навчальної дисципліни, він не приймає участі в обговоренні теоретичного матеріалу, що вивчається; студент допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання і завдання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

За виконання контрольної роботи студент може отримати до 25 балів (до 8 балів за кожне з 3-х завдань плюс 1 бал за оформлення роботи: $8 \times 3 = 24 + 1 = 25$):

18 – 25 балів – студент здав роботу, яка повністю відповідає поставленим завданням, не містить граматичних та орфографічних помилок та до якої відсутні зауваження викладача по суті та змісту роботи.

11 – 17 балів - студент здав роботу, яка повністю відповідає поставленим завданням, містить 1-2 граматичні або орфографічні помилки, та отримав деякі зауваження викладача по суті та змісту роботи.

5 – 10 балів - студент здав роботу, яка відповідає більшості поставлених завдань, але отримала серйозні зауваження викладача стосовно її змісту та суті, або містить більше трьох граматичних або орфографічних помилок.

1 – 4 бали – студент здав роботу у визначений термін без поважної причини, або в роботі виявлено значні помилки, відповіді не аргументовано.

0 балів – студент не здав контрольну роботу.

Критерії оцінювання кожного окремого завдання контрольної роботи

8 балів	Відповідь на завдання повна, змістовна
6-7 балів	Відповідь повна, але з незначною помилкою
4-5 бали	Відповідь не досить повна та (або) із суттєвими помилками
2-3 бали	Відповідь містить суттєві змістовні та фактажні помилки
0-1 бал	Відповідь неповна та (або) не відповідає змісту завдання

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Загальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40. В екзаменаційному білеті 3 питання. Перше питання - тестові завдання: 20 тестів оцінюються до 20 балів (1 бал за одну правильну відповідь), друге питання оцінюється до 15 балів, третє питання - до 5-ти балів.

Критерії оцінювання другого завдання екзаменаційної роботи

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	10-15 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	6-9 балів
Відповідь не досить повна та з суттєвими помилками	3-5 балів
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті запитання	0 балів

Критерії оцінювання третього завдання екзаменаційної роботи

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	5 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	4 бали
Відповідь не досить повна та та з суттєвими помилками	3 бали
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті питання	0 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	Незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

Адамьянц Т. З. Социальные коммуникации: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 200 с.

Коноваленко М. Ю., Коноваленко В. А., Швед Н. Г. Основы интегрированных коммуникаций: учебник и практикум для академического бакалавриата. Москва: Юрайт, 2017. 486 с.

Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

Основы теории коммуникации: учебник и практикум для академического бакалавриата / Т. Д. Венедиктова [и др.]; под ред. Т. Д. Венедиктовой, Д. Б. Гудкова. Москва: Изд-во Юрайт, 2017. 193 с.

Гриффин Э. Коммуникация: теории и практики; пер. с англ. Харьков: Гуманитарный центр, Науменко А. А., 2015. 688 с.

Кастельс М. Власть коммуникации / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 564 с.

Основы теории коммуникации: Учебник / Под ред. М. А. Васирика. Москва: Гардарики, 2006. 615 с.

Гавра Д. П. Основы теории коммуникации: для бакалавров и специалистов: учебное пособие для студентов вузов, обуч. по напр. 030600 «Журналистика» и спец. 030601 «Журналистика». Москва: Питер, 2011. 284 с.

Словники. Хрестоматії

Землянова Л. М. Коммуникативистика и средства информации: Англо-русский толковый словарь концепций и терминов. Москва: Изд-во Московского ун-та, 2004. 416 с.

Жукова И., Лебедько М., Прошина З., Юзефович Н. Словарь терминов межкультурной коммуникации. Москва: Издательство Флинта, 2013. 632 с.

Солганин Г. Я. Толковый словарь. Язык газеты, радио, телевидения: ок. 10 000 слов и выражений. Москва: АСТ: Астрель, 2008. 750 с.

Средства массовой коммуникации и социальные проблемы: хрестоматия / пер. с англ. и сост. И. Г. Ясавеев. Казань: Изд-во Казанского ун-та, 2000. 224 с.

Эффективная коммуникация: история, теория, практика: Словарь-справочник / Отв. ред. М. И. Панов. Москва: ООО «Агентство «КРПА Олимп», 2005. 960 с.

Допоміжна література

Актуальные проблемы межкультурных коммуникаций в современном мире / Под ред. Рыбаковой Н. А. и др.; Моск. ун-т им. С. Ю. Витте. Москва, 2015. 186 с.

Бабосов Е. М., Трусъ А. А. Особенности коммуникации в организационных моделях различных типов. *Вестник Московского университета. Серия 18. Социология и политология*. 2015. № 3. С. 95-114.

Барт Р. Империя знаков; пер. с франц. Москва: Праксис, 2004. 144 с.

Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз: Моногр. Київ: МАУП, 2005. 440 с.

Бергер А. Видеть – значит верить. Введение в зрительную коммуникацию. 2-е изд.; пер с англ. Москва: Изд. дом «Вильямс», 2005. 288 с.

Василькова В. В., Пивоваров А. М. Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. *Социологические исследования*. 2017. № 10. С. 159-160.

Виноградова С. М., Мельник Г. С. Психология массовой коммуникации: учебник для бакалавров. Москва: Изд-во Юрайт, 2014. 512 с.

Гвазава В. И. Профессиональная речевая компетенция специалиста по связям с общественностью: монография. Калининград: Калининградский ин-т экономики, 2011. 238 с.

Гнатюк О. Л. Основы теории коммуникации: учебное пособие. 2-е изд., стер. Москва: КНОРУС, 2012. 256 с.

Гостенина В. И., Киселев А. Г. Социология массовой коммуникации: учебное пособие. Москва: Альфа-М; ИНФРА-М, 2009. 352 с.

Грушевицкая Т. Г., Попков В. Д., Садохин А. П. Основы межкультурной коммуникации : Учебник для вузов. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 352 с.

Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.

Дзялошинский И. М., Пильгун М. А. Деловые коммуникации. Теория и практика : учебник для бакалавров. Москва: Изд-во Юрайт, 2014. 433 с.

Дзялошинский И. М. Коммуникационные процессы в обществе: институты и субъекты. Монография. Москва: Издательство АПК и ППРО, 2012. 592 с.

Интернет – СМИ: Теория и практика / Под ред. М. М. Лукиной. Москва: Аспект-Пресс, 2010. 348 с.

Информатизация общества: Социологический анализ / Нагорнова А. Ю., Левагин Ю. Г., Арпентьева М. Р. и др.; Отв. ред.: Нагорнова А. Ю. Ульяновск: Зебра, 2016. 114 с.

Капустина Е. Г. Методы исследования социальных коммуникаций. Сборник учебно-методических материалов спецкурс-практикума. СПб., Интерсоцис, 2006. 156 с.

Кашкин В. Б. Введение в теорию коммуникации: учебное пособие. Москва: Флинта, 2013. 224 с.

Ким М. Н. Теория и практика массовой информации: Учебник для бакалавров. СПб.: Питер, 2017. 303 с.

Кёхлер Г. Новые социальные медиа: шанс или препятствие для диалога? *Полит. Политические исследования*. 2013. № 4. С. 75-87.

Коноваленко М. Ю., Коноваленко В. А. Теория коммуникации: учебник для бакалавров. Москва: Юрайт, 2014. 415 с.

Коноваленко М. Ю. Деловые коммуникации: учебник и практикум для академического бакалавриата. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2015. 476 с.

Кузнецов И. Н. Современный язык жестов. Москва: АСТ, Харвест, 2012. 448 с.

Кузнецов В. Н. Теория коммуникационного общества 3.0: Социол. гуманист. аспект. Журн. Безопасность Евразии, Моск. ин-т стратег. исслед. Москва: Кн. и бизнес, 2015. 487 с.

Лаврентьев А. И., Шибанов В. Л. Смеховая культура в современном мультикультурном пространстве / Удм. гос. ун-т. Ижевск, 2014. 231 с.

- Лебедев А. Н., Гордякова О. В. Личность в системе маркетинговых коммуникаций. Москва: Изд-во Института психологии РАН, 2015. 303 с.
- Лилликер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / Пер. с англ. Харьков: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2010. 300 с.
- Маклюэн М. Галактика Гутенберга: Становление человека печатающего. Москва: Академ. Проект, 2005. 496 с.
- Мальковская И. А. Знак коммуникации. Москва: УРСС, 2004. 254 с.
- Мерманн Э. Коммуникация и коммуникабельность: практические рекомендации для открытой коммуникации; пер. с нем. Харьков: Изд-во Гуманитарный Центр, 2007, 296 с.
- Нахимова Е. А., Чудинов А. П. Теория и практика коммуникации: [учебное пособие] / Урал. гос. пед. ун-т. Екатеринбург: [б. и.], 2016. 156 с.
- Петренко О. А. СМИ и журналисты в условиях терактов: Учеб. пособие / О. А. Петренко, А.М. Горбачев; Сев.-Кавк. гос. ун-т. Ставрополь, 2014. 198 с.
- Пітерс Дж. Слова на вітрі: історія ідеї комунікації: пер. с англ. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2004. 302 с.
- Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века. Москва: «Рефл-бук», Київ: «Ваклер», 2000. 352 с.
- Почепцов Г. Г. Медиа: теория массовых коммуникаций. Київ: Альтерпрес, 2008. 403 с.
- Прибутко П. С., Лукьянень І. В. Інформаційні впливи: роль у суспільстві та сучасних воєнних конфліктах. Київ: Видавець Паливода А.В., 2007. 252 с.
- Резаев А., Трегубова Н. Социология общения в поле социальных наук. *Социологическое обозрение*. 2017. Т. 16. № 2. С. 133–162.
- Саблина С. Г. Коммуникация и общественные связи: западные теории, методология, практика. Москва: ООО «Вариант», НГУ, 2008. 204 с.
- Садохин А. П. Введение в теорию межкультурной коммуникации: Учеб. пособие. 2-е изд., стер. Москва: КНОРУС, 2016. 254 с.
- Сальникова Л. С. Традиционные СМИ в условиях цифровой среды // Мировая журналистика: единство многообразия. Сб. научн. статей. Москва: РУДН, 2018. С. 233-337.
- Социальные коммуникации: профессиональные и повседневные практики. Сб. статей / Под ред. В. В. Васильковой, В. В. Козловского, А. М. Хохловой. Вып. 3. СПб.: Интерсоцис, 2010. 214 с.
- Сперанская Н. Н. Межличностное общение и коммуникации / Модуль 1: Межличностные отношения и коммуникация: учеб. пособие. / С.-Петерб. гос. лесотехн. ун-т им. С.М. Кирова. Каф. рус. яз. СПб., 2016. 109 с.
- Уздинская Е. В. Поддержка или опровержение? Роль различных языковых средств в тактике «возражение под видом согласия» (на материале газетной речи). *Вестник Московского университета*. Сер. 10. Журналистика. 2011. № 3. С. 155-168.
- Федотова Л. Н. Социология массовых коммуникаций. Теория и практика: учебник для бакалавров. 5-е изд., перераб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2014. 603 с.
- Фролова Т. И. Практика гражданских коммуникаций в цифровой среде: опыт систематизации. *Вестник Московского университета*. Серия 10. Журналистика. 2014. № 2. С. 29-47.
- Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Кризові ситуації, кризові комунікації й пошук нового формату управлінських практик. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наукових праць*. Вип. 76. 2017. С. 166-173.
- Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Ігнорування новітніх інформаційно-комунікативних технологій навчання у вищій школі як соціально небезпечна практика. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наук. праць*. Вип. 74. 2017. С. **Error! Bookmark not defined.**-161.
- Хитарова Э. Й. Универсальная коммуникация. СПб.: Политехника, 2016. 672 с.
- Шарков Ф. И. Теория коммуникаций (базовый курс): ученик. 2-е изд. Москва: «РИП-Холдинг», 2006. 240 с.

Чанкова Е. В. Коммуникативная компетентность личности в постиндустриальном обществе: (Теорет.-методол. исслед.) / Рос. гос. социал. ун-т. Москва, 2016. 191 с.

Чекмишев О. В. Методи конвертованих досліджень соціальних комунікацій: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 336 с.

Человек в информационном пространстве: понимание в коммуникации: сборник научных трудов / под общ.ред. Н. В. Аниськиной, Л. В. Уховой. В 2 т. Т. 2. Ярославль: Изд-во ЯГПУ, 2017.

Чічановський А. А., Старіш О. Г. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: Підручник. Київ: Грамота, 2010. 568 с.

Яковлев Д. В. Політична взаємодія як комунікативний процес: медіатизація, демократизація, раціоналізація: моногр. Одеса: Астропринт, 2009. 288 с.

Яскевич Я. С. Философские проблемы социальной коммуникации: учебное пособие. Минск: Вышэйшая школа, 2017. 286 с.

Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. by Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

DeFleur M.L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. Boston: Allyn & Bacon, 2010.

Ling R., Donner J. Mobile communication. Cambridge: Polity press, 2009. 200 p.

The handbook of crisis communication / edited by W. Timothy Coombs and Sherry J. Holladay. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 767 p. (Handbooks in communication and media).

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

The American Communication Association [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу: <http://www.americancomm.org/>

Міжнародний електронний науково-освітній журнал «Медиа. Інформація. Коммуникация» (MIC). Режим доступу: <http://mic.org.ru/>

Академія української преси [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступу : <http://www.aup.com.ua/>

Журнали

Communication theory

European Journal of Communication

Human communication research

Journalism & mass communication Quaterly

Mass Communication and Society

Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. *Інформація і право*. 2011. № 1. С. 41-49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11.

Беглайтер Р. Поток данных: новая роль СМИ [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.infousa.Ru>

Гавра Д. П. Социально-коммуникативные технологии: сущность, структура, функции [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://jarki.ru/wpress/2010/02/28/937/>.

Дацюк С. Коммуникативные стратегии [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://xyz.org.ua/discussion/communicative_strategy.htm

Дацюк С. Коммуникативные технологии [Электронный ресурс]. Режим доступа: URL: <http://www.korolewstvo.narod.ru/psychostat/comstr.htm>

Дацюк С. Коммуникативные стратегии модулируемых коммуникаций. Режим доступа: http://www.uis.kiev.ua/~_xyz/moderation.html

В Украине растёт количество пользователей интернета, свидетельствует исследование GfK Ukraine [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.bbc.co.uk/-ukrainian/rolling_news_russian/2014/04/140409_ru_n_internet_usage

Интернет-аудитория Украины, июль 2015 года [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.gemius.com.ua/izdateli-novosti/internet-auditorija-ukrainy-ijul-2015-goda.html>.

Кількість абонентів мобільного зв'язку в Україні досягла 59,45 млн [Електронний ресурс]. Режим доступа: http://tapker.com/uk/news/cislo-abonentov-mobilnojsvyazi-v-ukraine-sostavilo-5945-mln_p133.html.

Крэйг Р. О взаимодействии теории и практики коммуникации. *Коммуникации. Медиа. Дизайн*. Том 1. № 1. 2016. С. 131-142. Режим доступа: <https://cmd-journal.hse.ru/article/view/3236/5939>

Крос К. Політичні комунікації та новинні засоби масової інформації у демократичних країнах: конкуруючі підходи: [моногр.]. [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.soe.kiev.ua>

Мобільний телефон [Електронний ресурс]. Режим доступа: https://uk.wikipedia.org/wiki/мобільний_телефон.

Социология коммуникативных систем [Электронный ресурс]. Режим доступа: URL: <http://lib.socio.msu.ru/l/library>

Полищук Ю. И. О негативном влиянии средств массовой информации на психическое здоровье. *Независимый психиатрический журнал*. 2003. № 1: <http://www.npar.ru/journal/2003/1/influence.htm>.

Почепцов Г. Цивилизация и коммуникации: новые подходы. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/25665>. – Заголовок з екрана.

Різун В. В. Природа й структура комунікативного процесу. Режим доступа: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>

Телекритика. Вся правда про медіа [Електронний ресурс] [сайт]. Режим доступа: <http://www.telekritika.ua/>

Теория и методы исследований коммуникации [Электронный ресурс]: сб. науч. ст. Вып. 3 / под ред. О. В. Терещенко. Минск: БГУ, 2014. <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/111466/3/Tereshenko.pdf>

Шаповалов В.Ф. Являются ли «масс-медиа» средствами коммуникации? Опыт теоретической деконструкции. *Медиаскоп*. 2009. № 2. URL: <http://mediascope.ru/node/358>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

(в тому числі під час запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженням розкладом занять) на платформі **Zoom** проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі **Zoom** проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації;
- аудиторно (за затвердженням розкладом занять) проводяться практичні та семінарські заняття у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти залік **в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3730> в дистанційному курсі «Теорія і практика комунікацій»

12. Перелік питань до екзамену

1. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори актуалізації комунікації в сучасному світі (суспільстві). Проблема співвідношення теорії та практики комунікацій.
2. Мобільні комунікації та їхня роль у розвитку суспільства та в житті сучасної людини.
3. Поняття комунікації, її схема, елементи та функції.
4. Комунікація як життєва потреба, як засіб забезпечення успішності спільної діяльності людей, як засіб презентації і само презентації, як засіб формування іміджу, репутації. Вплив сучасних комунікаційних технологій на життєдіяльність індивіда, групи, суспільства.
5. Тренди розвитку комунікацій в сучасному світі.
6. Закони та категорії теорії комунікації. Функції теорії комунікації.
7. Методи теорії комунікації.
8. Процес розвитку засобів комунікації. Комунікативні революції.
9. Витоки теорії комунікації. Наукові уявлення про комунікацію як про процес і структуру.
10. Комунікативний процес та його елементи.
11. Кодування і декодування в масово-комунікаційних процесах.
12. Специфіка та форми зворотного зв'язку в комунікації.
13. Структурні моделі комунікації.
14. Специфіка моделі комунікації за Ласуеллом.
15. Специфіка моделі комунікації Шеннона-Уівера.
16. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.
17. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.
18. Сучасні теорії комунікації. Інтераціоналістський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій.
19. Загальна модель комунікативної технології.
20. Практика комунікацій і розмаїття типів комунікацій. Типологія комунікацій за видами: вербальна, невербальна, паравербальна.
21. Типологія комунікацій за рівнями: міжособистісна, групова, публічна, ділова, масова, організаційна.
22. Характеристика публічних комунікацій.
23. Прикладні комунікації: кризові, міжнародні, політичні, релігійні. Міжкультурна комунікація.
24. Невербальна комунікація та її сутність та види.
25. Сутність і засоби паравербальної комунікації.
26. Етапи розвитку, основні центри та проблеми дослідження міжкультурної комунікації. Методологія та понятійний апарат міжкультурної комунікації.
27. Специфіка міжкультурної комунікації. Контекст, форми міжкультурної комунікації. Типи реакції особистості при сприйнятті чужої культури.
28. Комунікативна особистість: поняття, характерні риси.
29. Ознаки, що описують культурні особливості країн, народів, ринків, та їх урахування в міжкультурній комунікації.
30. Міждисциплінарність теорії міжкультурної комунікації.
31. Поняття, особливості масової комунікації. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.
32. Природа комунікації в організації. Види організаційних комунікацій. Аналіз комунікативних ролей, комунікативних мереж, каналів комунікації в організації.

Соціокультурна зумовленість комунікації в організаціях та комунікативна поведінка персоналу.

33. Ефективна комунікація: поняття, наукові підходи до визначення, бар'єри та шляхи їх подолання.
34. Інтегровані комунікації в сучасних соціальних практиках.